

**РЕПУБЛИКА СРПСКА
ГРАД ЗВОРНИК
ГРАДОНАЧЕЛНИК**

ГРАДСКА УПРАВА ГРАДА ЗВОРНИК

СЛУЖБА ЗА ЈАВНЕ НАБАВКЕ, УПРАВЉАЊЕ РАЗВОЈЕМ И МЕЂУНАРОДНУ САРАДЊУ

Светоз Саве 124 75400 Зворник, Тел: 056/232-213, Факс: 056/232-221, www.gradzvornik.org, e-mail: javne.nabavke@gradzvornik.org

**АНАЛИЗА РЕЗУЛТАТА АНКЕТЕ ПОСЛОВНОГ
СЕКТОРА У 2021. ГОДИНИ**

Зворник, 24.02.2021. године

УВОД

Служба за јавне набавке, управљање развојем и међународну сарадњу, односно Одсјек за управљање развојем и међународну сарадњу је у току јануара и фебруара 2021. године спровео анкетирање привредних субјеката са територије града Зворник са циљем анализе пословања пословног сектора и унапређења пословног окружења.

Анкета је упућена на електронске адресе 89 привредних субјеката у приватном власништву, Послодавци из јавног сектора (јавне установе, јавна предузећа, органи власти, фондови и сл.) нису били предмет анкете.

Укупно 33 привредна субјекта су попунила анкетни упитник.

Анкетним упитником су прикупљени одговори на 29 питања међу којима су била питања затвореног типа (са понуђеним одговорима), али и питања отвореног типа. Анкетни упитник је био подијелен у 11 дијелова.

АНАЛИЗА РЕЗУЛТАТА АНКЕТЕ

1. Основни подаци о привредним субјектима

У анкети су учествовали привредни субјекти који имају различите претежне дјелатности.

Табела 1. Преглед анкетираних привредних субјеката по претежним подручјима дјелатности

Подручје дјелатности	Број	%
Пољопривреда, шумарство и риболов	2	6,06%
Прерађивачка индустрија	12	36,36%
Грађевинарство	8	24,24%
Саобраћај и складиштење	1	3,03%
Трговина на велико и мало	7	21,21%
Хотелијерство и угоститељство	1	3,03%
Административне и помоћне услужне дјелатности	2	6,06%
УКУПНО:	33	100%

Из претходне табеле се види да је највећи број анкетираних привредних субјеката из области прерађивачке индустрије (12) грађевинарства (8) и трговине на велико и мало (7) које и јесу најразвијеније привредне гране на подручју града Зворника.

Табела 2. Преглед анкетираних привредних субјеката по облику организовања

Облик организовања	Број	%
Друштво са ограниченом одговорношћу (доо)	30	90,91%
Акционарско друштво (ад)	2	6,06%
Пољопривредна задруга (пз)	1	3,03%

Као што се може видјети, преко 90% анкетираних привредних субјеката су друштва са ограниченом одговорношћу (доо). То се могло очекивати с обзиром да управо друштва са ограниченом одговорношћу чине нешто више од 87% привредних субјеката на подручју града Зворника.

Табела 3. Број запослених у анкетираним привредним субјектима

Број запослених радника	Број	%
1-10	12	36,36%
10-50	11	33,33%
50-100	4	12,12%
100-200	3	9,09%
200+	3	9,09%

Претходна табела показује највећи број анкетираних привредних субјеката (12 или 36,36%) запошљава између 1 и 10 радника и припада категорији микропредузећа. Међу осталим

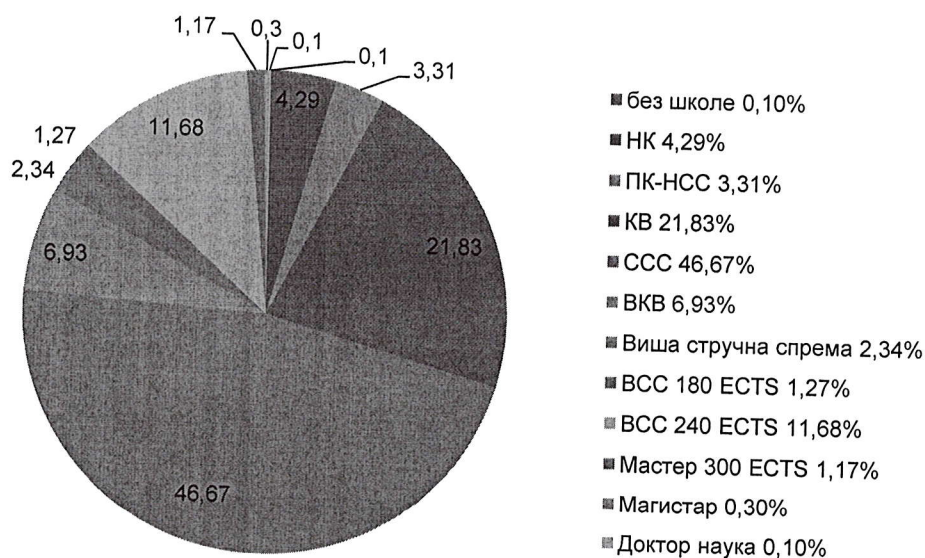
анкетираним привредним субјектима 11 или 33,33% запошљава између 10 и 50 радника и припада категорији малих предузећа. Ту су још 4 привредна субјекта која запошљавају између 50 и 100 радника и по 3 привредна субјекта која запошљавају између 100 и 200 радника и припадају категорији средњих предузећа (укупно 21% анкетираних привредних субјеката). Само један анкетирани привредни субјект који има преко 200 радника налази се у категорији великих предузећа. На основу тога се може закључити да структура анкетираних привредних субјеката одговара општој структури привредних субјеката на подручју града и да се њени резултати могу сматрати релевантним.

2. Радна снага

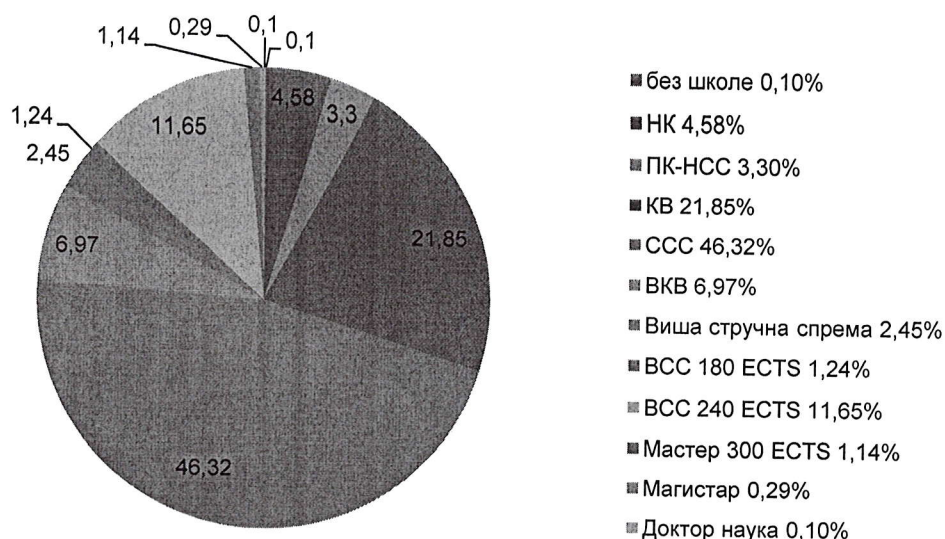
Испод је дат табеларни и графички приказ тренутног и планираног броја запослених у анкетираним привредним субјектима са одговарајућим квалификацијама.

Табела 4. Квалификациона структура и број запослених у анкетираним предузећима:

31.01.2021.		31.12.2021. године	
Степен стручне спреме	Број	Степен стручне спреме	Број
Без школе	3	Без школе	3
НК	128	НК	140
ПК-НСС	99	ПК-НСС	101
КВ	652	КВ	668
ССС	1.394	ССС	1.416
ВКВ	207	ВКВ	213
Виша стручна спрема	70	Виша стручна спрема	75
ВСС 180 ЕСТS	38	ВСС 180 ЕСТS	38
ВСС 240 ЕСТS	349	ВСС 240 ЕСТS	356
Мастер 300 ЕСТS	35	Мастер 300 ЕСТS	35
Магистар	9	Магистар	9
Доктор наука	3	Доктор наука	3
УКУПНО	2.987	УКУПНО	3.057

Слика 1. Квалификациона структура запослених на дан 31.01.2021. године

Слика 2. Квалификациона структура запослених, план за 31.12.2021. године

Као што се може видјети, анкетирани привредни субјекти су на дан 31.01.2021. године имали 2.987 запослених међу којима је највише било оних са средњом стручном спремом (46,67%) и квалификованих радника (21,83%).

Они планирају да до 31.12.2021. године запосле нових 70 радника што значи да ће тада имати 3.057 запослених (2,29% више од тренутног броја запослених).

Треба нагласити да су међу поменутих 70 радника 22 са средњом стручном спремом, 16 квалификованих, 12 неквалификованих, 7 са високом стручном спремом, 6 висококвалификованих и 5 са високом стручном спремом.

Када су у питању занимања радника за којима постоји потреба приликом овог, али и будућих запошљавања, анкетирани привредни субјекти су наводили:

1. транспортни радници,
2. КВ електро струке,
3. КВ машинске струке,
4. КВ обућар,
5. КВ кројач,
6. монтажер,
7. возач моторних возила,
8. бравар-монтер,
9. молер-фасадер,
10. електроинсталатер,
11. тесар,
12. армирач,
13. зидар,
14. заваривач,
15. металостругар,
16. ливац,
17. столар,
18. кувар,
19. конобар,
20. трговац,
21. руковалац технолошке опреме,
22. руковалац апарата,
23. руковалац грађевинских машина,

24. техничар и сервисер рачунарске, фискалне и биро опреме,
25. сервисер расхладних уређаја,
26. информатичар-програмер,
27. економски техничар,
28. машински техничар,
29. хемијски техничар,
30. пољопривредни техничар,
31. санитарни техничар,
32. дипломирани инжењер технологије,
33. дипломирани машински инжењер и
34. дипломирани пољопривредни инжењер.

Истовремено су као недоступна наводили следећа занимања:

1. зидар,
2. тесар,
3. заваривач,
4. бравар-монтер,
5. молер-фасадер,
6. руковалац грађевинских машина,
7. обућарски техничар,
8. кројачки техничар,
9. санитарни техничар,
10. дипломирани машински инжењер и
11. дипломирани грађевински инжењер.

Треба нагласити да се међу овим занимањима налазе и занимања која се не могу (нпр. пољопривредни техничар, столар, обућарски техничар), али и занимања која се могу (нпр. заваривач, кувар, конобар, хемијски техничар) стећи у образовним институцијама на подручју града Зворник те да је једно занимање које се може стећи у једној локалној образовној установи (заваривач) означено као недоступно. То значи да се у наредном периоду треба пажљиво приступити планирању уписне политике у средње стручне школе и остваривању сарадње са установама за образовање одраслих.

3. Сарадња са средњим стручним школама и установама за образовање одраслих

На претходни закључак се надовезује податак да је свега 9,09% анкетираних привредних субјеката имало прилику да учествује, а да је 54,50% спремно да учествује у креирању уписних политика у средњим стручним школама.

У школској 2020/2021 години само један анкетирани привредни субјекат имао 55 ученика на практичној настави и то у следећим занимањима:

1. бравар
2. електричар,
3. заваривач и
4. обрађивач метала.

Претпоставља се да остали привредни субјекти који иначе примају ученике на практичну частаву то сада нису чинили због пандемије вируса корона. То подржава и податак да је 21 или 63,64% анкетираних привредних субјеката исказало спремност да прими ученике на практичну наставу.

Иако је њих 8 или 24,24% рекло да је запосленима у њиховом предузећу потребно додатно образовање, само 3 или 9,09% је било упознато са могућностима образовања одраслих за занимања која су им потребна, 13 или 39,39% је имало искуства са обуком одраслих у свом предузећу, а 14 или 42,42% је исказало спремност да обезбједи обуку на радном мјесту. С сбиром на све ово, може се закључити да постоји потреба за јачом сарадњом привредног и образовног сектора.

4. Стратешки подаци

Испод је дат табеларни приказ тржишта са којих се врши набавка сировина, као и тржишта на које се пласирају производи анкетираних привредних субјеката.

Табела 5. Територијална структура набавке сировина

Набавно тржиште	% анкетираних привредних субјеката који набављају са датог тржишта
Град Зворник	51,52%
БиХ	78,79%
ЦЕФТА	27,27%
ЕУ	27,27%
Остало	0,00%

Из ове табеле можемо да закључимо да анкетирани привредни субјекти набављају сировине са више тржишта, али доминантно са БиХ тржишта - знатно мање се увози са подручја Европске уније и подручја земаља чланица ЦЕФТЕ, а увоз из остатка свијета не постоји.

Табела 6. Територијална структура извоза

Извозно тржиште	Учешће тржишта			
	<10%	10%-30%	30%-50%	50%>
Град Зворник	6,06%	15,15%	6,06%	39,39%
БиХ	6,06%	3,03%	9,09%	36,36%
ЦЕФТА	12,12%	3,03%	3,03%	0,00%
ЕУ	3,03%	0,00%	6,06%	15,15%
Остало	3,03%	0,00%	3,03%	0,00%

Јасно је да је анкетирани привредни субјекти већински пласирају производе и услуге на БиХ тржиште. Веома значајан удио има и пласман производа на инострано тржиште, нарочито у земље Европске уније, тако да град Зворник има позитиван спољнотрговински биланс.

5. Улагања/инвестиције

Према подацима наведеним у анкетним упитницима, вриједност укупних улагања анкетираних привредних субјеката од оснивања је око **157.132.491 КМ**.

Улагања у 2020. години су износила око **14.436.000 КМ**. При томе су била доминантна улагања у реконструкцију, модернизацију, доградњу и проширење. Када је у питању структура улагања, највише се улагало у набавку машина, опреме и транспортних средстава.

Износ укупних улагања која су планирана у 2021. години су око **22.640.000 КМ**. И даље су доминантне предвиђене врсте улагања у реконструкцију, модернизацију, доградњу и проширење, али се код техничке структуре улагања уз набавку машина, опреме и транспортних средстава појављује изградња грађевинског простора и објеката.

Закључујемо да је евидентно повећање износа очекиваних укупних улагања у 2021. години и то за 56,83% у односу на 2020. годину. Сматрамо да је то значајан показатељ да локални привредници превазилазе тешкоће у пословању које су се јавиле због пандемије вируса корона (затварање граница, ограничења радног времена, прекид набавке сировина, отежан транспорт, итд) и да не само настављају, већ и унапређују своје пословање доприносећи укупном развоју града Зворник.

6. Фактори пословног окружења

Код фактора пословног окружења, анкетираним привредним субјектима је била понуђена могућност да означе три од осам фактора који по њима највише утичу на пословно окружење.

Анкетирани привредни субјекти су најчешће означавали економске факторе (32 или 96,97%), а то су ниво и флукуација привредне активности, стопа незапослености и запослености, цијена рада, добара и услуга, инфлација, каматне стопе те нивои пореза и доприноса. Затим су означили здравствене факторе (18 или 54,55%) шт је разумљиво с обзиром на пандемију вируса корона. Слиједе политички амбијент и легислатива и демографски фактори (14 или 42,42%), технологија (12 или 36,36%), друштвени фактори (4 или 12,12%), конкуренција на глобалном нивоу (3 или 9,09%) и конкуренција из земаље у окружењу (2 или 6,06%).

Све то значи да се у наредном периоду прије свега треба радити на унапређењу експлоатационих фактора као одлучујућих фактора пословног окружења и то у сарадњи са републичким срганима власти и финансијским институцијама, очекујући да ће ситуација са пандемијом вируса корона побољшати у 2021. години.

7. Утицај пандемије вируса корона на пословање

Укупно 29 или 87,88% анкетираних привредних субјеката се изјаснило да је пандемија вируса корона негативно утицала на њихово пословање. Рад је био забрањен за једног или 3,03%, ограничен/отежан за 28 или 84,85% и нормалан за 4 или 12,12% анкетираних привредних субјеката.

Код већине анкетираних привредних субјеката је дошло до пада промета, смањења тржишта, отежаног извоза робе, смањења расположиве радне снаге, отежаног превоза робе, пада продаје, поскупљења набавке репроматеријала и сировина, смањења обима производње, обустављања промета са иностраним партнерима, скраћивања радног вријемена, итд.

Отуда потреба за наставком реализације посебних програма подршке за ове, али и све друге привредне субјекте чије пословање је угрожено пандемијом вируса корона.

8. Комуналне дјелатности/услуге

Привредни субјекти су имали прилику да оцјене квалитет и цијену комуналних услуга у граду Зворник оцјенама од 1 (најнижа) до 5 (највиша).

Табела 7. Просјечне оцјене квалитета комуналних дјелатности/услуга

	Комунална дјелатност/услуга	Просјечна оцјена
1.	Производња и испорука воде	4,16
2.	Збрињавање отпада из стамбених и пословних простора	3,92
3.	Јавни превоз лица у градском и приградском саобраћају	3,80
4.	Погребна дјелатност	3,75
5.	Производња и испорука топлотне енергије	3,70
6.	Одржавање, уређивање и опремање јавних зеленила и рекреационих површина	3,64
7.	Тржничка дјелатност	3,50
8.	Управљање кабловским канализацијама за комуникацијске каблове и системе	3,47
9.	Чишћење јавних површина у насељеним мјестима	3,46
10.	Пречишћавање отпадних вода	3,45
11.	Димњачарска дјелатност	3,33
12.	Јавна расвјета у насељеним мјестима	3,11
13.	Одвођење атмосферских падавина и других вода са јавних површина	2,37
14.	Одржавање јавних тоалета	2,76
15.	Одржавање јавних саобраћајних површина у насељеним мјестима	2,73
16.	Дјелатност зоохигијене	2,62
17.	Управљање јавним просторима за паркирање возила	2,58

Као што се може видјети, највећу просјечну оцјену је добила комунална дјелатност/услуга производња и испорука воде (4,16). С обзиром да се остале просјечне оцјене крећу између 3,92 и 2,58 јасно је да постоји потреба за унапређењем квалитета свих комуналних дјелатности/услуга.

Цијену комуналних услуга, анкетирани привредни субјекти могли су оцјенити са четири понуђена одговора: ниска цијена, прихватљива цијена, висока цијена и не знам. Као прихватљиве су означили цијене 7 комуналних услуга, а код преосталих 10 су се најчешће одлучивали за опцију "не знам". То треба повезати са оцјенама квалитета комуналних дјелатности/услуга и имати у виду приликом рјешавања тог питања.

9. Подстицајна/бесповратна средства

У овом дијелу анкете понуђено је пет одговора и опција "друго", уз обавезно навођење приједлога. Анкетирани привредни субјекти су могли да означе по двије активности за које су им потребни подстицаји локалне управе, виших нивоа власти или страних донатора.

Најчешће су означавали подстицаје за запошљавање радника (20) и набавку опреме (20). Слиједи пословно повезивање (7), па увођење стандарда (4). Пословно савјетовање и опција „друго“ су најрјеђе означене (2) активности за коју су потребни подстицаји. При томе су под другим активностима наведени: подршка при куповини већег пословног простора и кредитирање инвестиционих пројеката.

На основу свега тога се може закључити да приоритет треба дати реализацији Програма подршке запошљавању и samozapoшљавању незапослених лица од стране Градске управе града Зворник, као и ЈУ Завод за запошљавање Републике Српске те развијању нових програма суфинасирања набавке опреме. Такође, треба размотрити могућности за организовано представљање на привредним сајмовима и пословним сусретима у складу са епидемиолошком ситуацијом.

10. Приједлози/иницијативе за унапређење пословног окружења

У овом дијелу анкете привредни субјекти су могли да истакну своје приједлоге или дају иницијативе те да означе на који ниво власти се ти приједлози или иницијативе односе. Укупан број приједлога/иницијатива је тринаест (13) и они су наведени у табели испод.

Табела 8. Приједлози и иницијативе за унапређење пословног окружења

Р. бр.	Приједлог/иницијатива	Надлежни орган власти
1.	Повећати финансијску подршку привредницима за запошљавање нових радника и за набавку нове опреме	Град/Влада РС
2.	Организовати пословне сусрете и радити на повезивању привредника	Град/Влада РС
3.	Отворити Инфо пулт са информацијама о условима покретања бизниса и доступности подстицаја привредним субјектима	Град
4.	Побољшати комуникацију Градске управе са привредницима и чешће организовати међусобне сусрете	Град
5.	Смањити накнаде по основу комуналних такси	Град
6.	Подршка привредницима кроз програме пословног савјетовања	Град/Влада РС
7.	Побољшање саобраћајне инфраструктуре	Град/Влада РС
8.	Већа промоција пословних зона	Град/Влада РС
9.	Организовање студентских задруга	Влада РС
10.	Формирање трговачког смјера у средњим школама	Град/Влада РС
11.	Давање финансијских олакшица при прикључењу објеката на постојеће инфраструктурне објекте	Град/Влада РС
12.	Подстицање изучавања занатских вјештина код младих	Град/Влада РС
13.	Доношење одлуке о одржавању стамбених зграда са обавезом потписивања уговора са правним лицима односно уговора о дјелу са физичким лицима	Град

Може се очекивати да ће континуитет рада Привредног савјета града Зворник допринјети реализацији наведених приједлога/иницијатива.

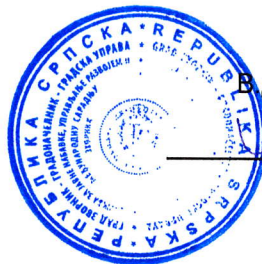
Град Зворник већ реализује Програм подршке запошљавању и samozapoшљавању незапослених лица. С обзиром да је донијет и план наступа на привредним сајмовима, да се информације о условима покретања бизниса и доступности подстицаја дају у посебној организационој јединици која редовно прослеђује информације о јавним позивима за подршку привреди, у наредном периоду треба привредне субјекте боље упознати са тим. Поред тога, треба остварити комуникацију са надлежним републичким и државним органима власти те успоставити сарадњу са републичким, државним и међународним удружењима и организацијама у циљу изналажења могућности за уважавање свих ових приједлога и иницијатива.

ЗАКЉУЧАК

На крају се може закључити да јавни и приватни сектор треба да заједнички раде на стварању повољног пословног окружења. Неопходно је више размјене информација између ова два сектора – јавни сектор мора бити спреман да уважи примједбе и приједлоге приватног сектора и три томе унаприједи своје услуге за приватни сектор, а приватни сектор мора бити више активан у процесима које иницира јавни сектор.

Анализа је показала незадовољство економским факторима који утичу на пословање и одређеним комуналним услугама што представља простор за унапређење рада и побољшања услуга Градске управе града Зворник.

Број: 11-службено/2021
Датум: 24.02.2021. године

В. Д. НАЧЕЛНИК СЛУЖБЕ

Милош Томић